

בינת ההלכה

גליון מס' נג פרשת דברים שבת חזון תשפ"ב מאת יצחק בירך דסקל - דיין ומו"צ

שוי"ע סימן תקנא, מ"ב, פסקי תשובות תמצית הלכות אקטואליות ותוספות הנלע"ד y.b.daskal@gmail.com

דיני אכילת בשר ויין בתשעת הימים

איזה בשר אסור

נהגו שלא לאכול בשר מראש חודש אב. ולא דוקא בשר בהמה, אלא אף בשר עוף בכלל האיסור, אבל דגים מותרים, והאיסור הוא משקיעת החמה של ליל ראש חודש. תבשיל בשר גם אסור באכילה, אבל אם נתערב בשר במאכל אחר, ויש שישים כנגדו, מותר לאכול את המאכל. ואם אין שישים, מותר לכתחלה לטעום את המאכל לבדוק אם יש טעם בשר, ואם אין טעם בשר, מותר לאכול את התבשיל. ומותר לבשל בקדרה שבישלו בה בשר אפילו בן יומו, ואפילו נשאר בה קצת שאריות בשר, הוא בטל בשישים כנ"ל.

שבת

בשבת אוכלים בשר, אבל במוצאי שבת אסור לאכול, אף לא בסעודת מלוה דמלכה. ומותר לטעום בערב שבת ממאכלי שבת, לבדוק אם מתובלים היטב, אבל אסור לטעום "טועמיה", גם מי שרגיל בכל ערב שבת לאכול ממאכלי שבת.

חולה וקטן

וחולה שצריך לאכול בשר כדי להתחזק, מותר לאכול בשר, ואסור להחמיר על עצמו. וכן קטנים, אם צריכים לאכול בשר לחיזוק גופם, מותרים לאכול, ונחלקו הפוסקים עד איזה גיל יש להתיר לקטן. ולמעשה בזמנינו יש תחליף לבשר אין להתיר בשופי אלא לקטן חלש שבאמת זקוק לבשר, וקטן זה בודאי מותר בכל גיל שהוא.

אכילת בשר בסיום מסכת

ואכילת בשר בסעודת סיום מסכת, לפי ההלכה אין להתיר רק בשני תנאים: א. שרגיל תמיד לעשות סעודה בסיום מסכת עם בשר. ב. שסיים תוך כדי לימודו את המסכת בתשעת הימים. אבל אסור לכתחלה להמתין עם הסיום עד לתשעת הימים כדי לאכול בשר, אפילו מי שרגיל לעשות סעודה בבשר. זה מעיקר הדין.

אבל הרבה גדולי וקדושי עליון נהגו בכונה לעשות סיומים בתשעת הימים, ובהם החוזה מלובלין זיע"א והגה"ק הדברי חיים מצאנז זיע"א והגה"ק בעל החידושי הרי"ם זיע"א ועוד, ונתנו טעמים לזה על פי הקבלה: א. שבימים אלו שביהמ"ק נחרב משום שנאת חינוס, ובסיום מסכת עבידנא יומא טבא לרבנן, ושמחין זה עם זה, והוא היפך שנאת חינוס ותיקון לזה. ב. כי חובה ומצוה עלינו לעשות פועל דמיוני על לעתיד, שימים אלו יתהפכו לששון ושמחה, וראיה לזה מהא שכתב המגן אברהם (תקנב, ס"ק יא) טעם מדוע נוהגים בערב תשעה באב להרבות בסעודה ראשונה וז"ל "ול"נ טעם אחר מפני שבזמן בית שני היה יום טוב ת"ב והיה מרבין בסעודה, אף עכשיו לא זזו ממנה להיות לזכרון שיהפך ב"ב לששון ולשמחה" עכ"ל. ג. כי סעודת סיום מסכת היא חלישת כוחו של הס"מ, שר"ת משמו, סיום מסכת אין לעשות, וב' חדשים אלו בגורלו של עשיר, וס"מ שרו של עשיר, ע"כ טוב לעשות סיום מסכת וסעודת מצוה להחליש כוחו".

דיני איסור שתיית יין

כמו כן נהגו שלא לשתות יין מראש חודש אב. ולא דוקא יין, אלא הוא הדין מיין ענבים, כמו כן אפילו יין שמעורב בו מים, וברכתו שהכל, אם יש בו טעם יין אסור לשתותו במים אלו, ואם עירבב יין בדבר מאפה דינו כעירוב בשר בתבשיל, שאם עירב פחות מאחד משישים, מותר לאכול את דבר המאפה, ואפילו אם יש יותר מאחד משישים יין מותר לכתחלה לטעום מהמאפה לבדוק אם יש טעם יין, ואם אין טעם יין מותר לאכול אפילו אם המאפה השתבח על ידי היין.

דין שתיית יין של הבדלה

ובהבדלה של מוצאי שבת, לפי הספרדים שפוסקים כמחבר, אפשר לשתות יין של הבדלה. אבל לפי הרמ"א נוהגים להחמיר ולתת לתינוק, ואם אין תינוק, יעשו הבדלה על שכר, כך כתב הרמ"א. אבל למעשה צריך לדעת, שהקטן ששותה את היין של הבדלה צריך להיות בן חינוך להבדלה, ואם אינו בן חינוך אינו מוציא בשתייתו את בני הבית, אבל צריך שיהיה לפני גיל חינוך על חורבן הבית, לכן צריך להיות בן שש ועד גיל עשר בערך, ויש שהתירו עד גיל שלוש עשרה, ובהרבה קהילות ישראל נוהגים כדברי המחבר, ואף שמצויים קטנים לא נותנים להם לשתות אלא המבדיל שותה הכוס, וא"צ לדקדק אחר כוס קטנה, אלא אפילו מחזיק כמה רביעיות יכול לשתות רוב כוס.